

Kitaabka Daanyeel - Lambarka Afartan iyo Laba

Xidhiidhiyeyaasha Isku Xira

Jeff Pippenger

2024-01-06

Yooxanaa Baabtiisaha wuxuu ahaa nebi xidhaya isku xirka.

“Nebi Yooxanaa wuxuu ahaa xidhiidhkii isku xidhayey labada xilli ee maamulidda Ilaah. Isagoo ah wakiilka Ilaah, ayuu si cad u istaagay si uu u muujiyo xidhiidhka ka dhexeeya sharciga iyo nebiyada iyo xilliga Masiixiga. Isagu wuxuu ahaa iftiinkii yarraa, kaas oo ay ahayd in uu daba galo iftiin ka weyn. Maskaxda Yooxanaa waxaa iftiimiyey Ruuxa Quduuska ah, si uu iftiin ugu faafiyo dadkiisa; hase ahaatee, iftiin kale weligiis kuma ifin oo weligiisna ma iftiimi doono si caddaan ah dadka dhacay sida kan ka soo baxay waxbaridda iyo tusaalaha Ciise. Masiixa iyo hawshiisaba si aan aad u caddayn ayaa loo fahmay sida loogu sii muujiyey allabaryadii hooska ahaa. Xataa Yooxanaa si buuxda uma uu garan mustaqbalka, nolosha aan dhimanayn ee Badbaadiyaha lagu helo.” *The Desire of Ages*, 220.

Ciise sidoo kale wuxuu ahaa nebi isku xira.

“Masiixu wuxuu jidka ka furay dhulka ilaa samada. Isagu waa xidhiidhka isu haya labada dunood. Wuxuu jacaylka iyo is-hoosaysiinta Ilaah u keenaa dadka, wuxuuna dadka, iyada oo loo marayo mudnaantiisa, kor ugu qaadaa inay la kulmaan dib-u-heshiisiinta Ilaah. Masiixu waa jidka, runta, iyo nolosha. Waa hawl adag in la sii daba galo, tallaabo tallaabo, si xanuun leh oo gaabis ah, horay iyo korba, iyada oo lagu socdo jidka daahirnimo iyo quduusnimo. Laakiin Masiixu wuxuu sameeyey diyaar-garow ku filan oo uu ku bixiyo firfircooni cusub iyo xoog rabbaani ah tallaabo kasta oo horumar ah ee nolosha rabbaaniga ah. Tanu waa aqoonta iyo waayo-aragnimada ay dhammaan kuwa xafiiska jooga doonayaan, waana inay haystaan, haddii kale maalin kasta waxay ceeb ku soo dejiyaan qaddiyadda Masiixa.” *Testimonies*, volume 3, 193.

Hawshii nebinnimo ee Yooxanaa Baabtiisaha waxaa ku jiray isku xidhidda maamulkii kan dhulka iyo meesha quduuska ah ee jannada. Erayadii ugu horreeyey ee Yooxanaa yidhi markuu Ciise markii ugu horraysay arkay waxay ahaayeen:

Maalintii xigtay Yooxanaa wuxuu arkay Ciise oo u imanaya xaggiisa, markaasuu yidhi, Bal eega Wanka Ilaah oo dembiga dunida qaada. Yooxanaa 1:29.

Laakiin inkasta oo Yooxanaa loo igmaday inuu aqoonsado kala-guurka ka imanaya Israa’iiltii hore una gudbaya Israa’iil ruuxiga ah, fahamkiisa ku saabsan kala-guurkaas wuu koobnaa.

Masiixu wuxuu yidhi, isagoo Yooxanaa difaacaya, “Laakiin maxaad u baxdeen inaad aragtaan? Nebi miyaa? Haa, waxaan idinku leeyahay, oo nebi ka sii weyn.” Yooxanaa ma ahayn oo keliya nebi sii sheega dhacdooyinka iman doona, balse wuxuu ahaa ilmo ballan ah, oo Ruuxa Quduuska ah ka buuxay tan iyo dhalashadiisii, waxaana Ilaah u doortay inuu qabto hawl gaar ah oo dib-u-habeyn ah, isagoo dad u diyaarinaya inay Masiixa aqbalaan. Nebi

Yooxanaa wuxuu ahaa xiriirkii isku xidhayay labada axdi-dhaqan.

“Diinta Yuhuuddu, taasoo ka dhalatay ka fogaanshahoodii Ilaah, badankeed waxay ku koobnayd xaflado iyo caadooyin. Yooxanaa wuxuu ahaa iftiinkii yaraa, kaas oo ay ahayd in uu ka hor maro iftiin ka weyn. Isagu wuxuu ahaa inuu gilgilo kalsoonida dadka ee caadooyinkooda, oo uu dembiyadooda xusuusiyo, oo uu u hoggaamiyo towbadkeen; si ay ugu diyaar garoobaan inay qiimeeyaan hawsha Masiixa. Ilaah wuxuu Yooxanaa kula hadlay waxyiga, isagoo iftiiminaya nebigii si uu uga fogeeyo maanka Yuhuudda daacadda ah khuraafaadka iyo gudcurka, kuwaas oo ay waxbaris been ahu jiilal badan ku dul ururinaysay.”

“Xertii ugu yarraa ee Ciise raacay, oo markhaati ka ahaa mucjisooyinkiisa, oo dhegaystay casharradiisa rabbaaniga ah ee waxbaridda, oo maqlay erayadii qalbiqaboojiska ahaa ee bushimihiiisa ka soo dhacay, wuxuu lahaa mudnaan ka weyn tii Yooxanaa Baabtiisaha, waayo wuxuu haystay iftiin ka sii caddaan badan. Iftiin kale ma jiro oo ku ifay, ama weligiis ku ifi doona, garaadka aadanaha dembiilaha ah ee dhacay, marka laga reebo ka lagu gudbiyey, oo welina lagu gudbiyo, kan ah iftiinka dunida. Masiixa iyo hawshiisaba si aan caddayn oo daciif ah ayaa loogu fahmay allabaryadii hadhka ahaa. Xataa Yooxanaa wuxuu u maleeyey in boqortooyada Masiixu ay Yerusaaalem ka jiri doonto, iyo inuu dhisi doono boqortooyo ku meel gaadh ah, taas oo dadkeedu ay quduus ahaan doonaan.” Review and Herald, April 8, 1873.

Rasuul Bawlosna wuxuu kaloo ahaa nebi-xidhiidh ah oo lagu aqoonsanayo adeegsiyada nebinnimada ee kala-guurka tooska ah ee ka imanaya waxa muuqda una gudbaya waxa ruuxiga ah. Wuxuu gartay in Yerusaaalemta muuqata aanay mar dambe ahayn Yerusaaalemtii nebinnimada, waayo markaasay u gudubtay Yerusaaalemta jannada ah.

Waayo, Haagar waa Buur Siinay oo Carabiya ku taal, oo u dhiganta Yerusaaalemta haatan jirta; iyaduna addoonnimo ayay kula jirtaa carruurteeda. Laakiin Yerusaaalemta sare ku jirtaa waa xor, waana hooyadeenna innaga oo dhan. Galatiya 4:25, 26.

Cutubka labaad ee 2 Tesaloniika, kaas oo aynu ka fiirsanay, Bawlos wuxuu aqoonsaday in Roomaankii jaahiliga ahaa ee dhabta ahi uu ahaa xoogga xannibay Roomaankii ruuxiga ahaa ee baabbanimada inuu carshiga fuulo ilaa sannadkii 538. Cutubkaas gudaheeda wuxuu ku aqoonsanayaa in “ninka dembiga” ah ee ku fadhiya macbudka Ilaah uu ahaa isla “boqorkii” Daanyeel ku aqoonsaday cutubka kow iyo tobnaad, aayadda soddon iyo lix. Caddaynta ah in “boqorka woqooyi” ee lixda aayadood ee ugu dambeeya Daanyeel 11 uu yahay baabbanimadu waxay noqotay furaha lagu adkeeyey qaab-dhismeedka runta ee Future for America ay adeegsatay tan iyo korodhkii aqoonta ee 1989.

Cutubkaas laftiisa, Bawlos wuxuu aqoonsaday hawshii Roomaankii jaahiliga ahaa ee xannibaysay soo bixitaankii baabtiiska, ilaa wakhtigii Roomaankii jaahiliga ahaa laga qaadi lahaa; sidaas darteedna wuxuu caddeeyey in “kan joogtada ah” ee ku jira kitaabka Daanyeel uu ahaa Roomaankii jaahiliga ahaa. Runtaasu waxay noqotay furihii dhabta ahaa ee lagu aasaasay qaab-dhismeedka runta kaas oo soo saaray korodhka aqoonta sannadkii 1798.

Taariikhda William Miller, farriinta waxaa lagu dhawaaqay xilli isbeddel ka imanaya dhaqdhaqaaqii Filadelfiya loona gudbayo dhaqdhaqaaqii La'odikiya uu dhacayey. Taariikhda Future for America, isbeddelka ka imanaya dhaqdhaqaaq La'odikiya loona gudbayo dhaqdhaqaaqa Filadelfiya ayaa hadda dhacaya.

Runta uu Bawlos ku soo bandhigay 2 Tesaloniika ee aqoonsatay kala-guurka ka imanaya Roomaankii jaahiliga ahaa ee muuqda una gudbaya Roomaankii baabbanimada ahaa ee ruuxiga ah ayaa noqotay qaab-dhismeedkii fahamka nebiyadeed ee Miller. Yooxanaa Baabtiisaha iyo Bawlos labadaba waxaa loo kiciyey inay sharxaan kala-guurka ka imanaya muuqda una gudbaya ruuxiga. William Miller waxaa astaan ahaan u matalayey Yooxanaa Baabtiisaha, waxaana hawshiisa lagama maarmaan u ahayd inuu garto xiriirka iyo kala-guurka u dhexeeya Roomaankii jaahiliga ahaa iyo Roomaankii baabbanimada ahaa, kaas oo ah kala-guurkii Yooxanaa loo kiciyey inuu aqoonsado.

Waxaa kitaabka Daanyeel ku jira shan tixraac oo ku saabsan “tan joogtada ah,” waxayna had iyo jeer ka horreeyaan astaan u taagan awoodda baabanimada. Marka laga eego duruufaha kala-guurka waxsii sheegista ee aynu ka fiirsanayno, shantan tixraac dhammaantood waxay ka kooban yihiin kala-guurka ka imanaya Roomaanka dhabta ah una gudbaya Roomaanka ruuxiga ah. “Tan joogtada ah” ee ku jirta kitaabka Daanyeel waa mid ka mid ah runnada lagu matalay labada loox ee Xabaquuq, sidaas darteedna waa run aasaasi ah oo ay ahayd in la difaaco; run ah oo ugu dambayntii lagu dabooli doono jawharad been ah iyo qadaadiic been-abuur ah. Ma aha wax iska dhacay in run kasta oo lagu matalay labadaas shax ee quduuska ah ay qoraan taageerooyin toos ah oo waxyi leh oo ku jira qoraallada Ellen White. In la diido mid kasta oo ka mid ah runnada aasaasiga ah (oo ay ku jirto “tan joogtada ah”), waa in isla mar ahaantaana la diido awoodda Ruuxa Waxsii sheegista.

“Markaas waxaan arkay, marka la eego ‘Maalinlaha,’ in erayga ‘allabari’ lagu daray xigmadda dadka, oo uusan ka tirsanayn qoraalka; iyo in Rabbigu uu aragtida saxda ah ka siiyey kuwa ku dhawaaqay qaylada saacadda xukunka. Markii midnimo jirtay, ka hor 1844, ku dhowaad dhammaantood waxay ku midoobeen aragtida saxda ah ee ‘Maalinlaha;’ laakiin tan iyo 1844, jahawareerka dhexdiisa, aragtiyo kale ayaa la qaatay, waxaana ka dhashay gudcur iyo jahawareer.” Review and Herald, November 1, 1850.

Kuwii “ku dhawaaqay qaylada saacadda xukunka,” waxay “kan joogtada ah” u fahmeen inuu yahay astaan jaahilnimo, iyo/ama Roomaanka jaahilka ah. Fahamkoodu waxa uu ka koobnaa xaqiiqda ah inay garanayeen in erayga “allabari” aanu ka tirsanaan tuduca ku jira Daanyeel, halkaas oo ay ku dareen tarjubaanadii (xigmad bani’aadmi ah) ee Kitaabka King James. Fahamka hormuudka ahi waxa kale oo uu ka koobnaa in “kan joogtada ah” mar walba lagu soo bandhigay xidhiidh la leh mid ka mid ah labada astaan ee awoodda baabada, iyo in jaahilnimadu (“kan joogtada ah”) mar walba ka horraysay astaanta baabada. Mar walba waxaa lagu aqoonsaday taxanaha ay ku soo galeen taariikhda waxsii sheegista. Buugaagta Daanyeel iyo Muujintuba marnaba kama leexdaan taxanaha taariikheed ee jaahilnimadu ka horrayso baabadnimada, oo marka kitaabka Muujintu soo bandhigo awoodda saddexaad ee wax baabbi’isa ee nebigii beenta ahaa, taxanahaas mar walba waa la ilaaliyaa.

Iyadoo aan jirin tilmaantii Bawlos ee ahayd in waxyaalihii suugaaneed ee wax sii sheegidda ay u gudbeen kuwo ruuxi ah xilligii iskutallaabta, waxaa dhalanaya dhibaato la xiriirta saadaashii Masiixa ee burburka Yerusaleem, taas oo laga helayo dhammaan Injiillada marka laga reebo Yooxanaa. Labada astaan ee baabtiisnimada papacy-ga ee ku xiran “kan joogtada ah” ee ku jira kitaabka Daanyeel waa karaahiyada baabba’ a iyo xadgudubka baabba’ a. Labadaas astaan waxay metelaan calaamadda bahalka (karaahiyada) iyo sawirka bahalka (xadgudubka).

Xadgudubka u saamaxaysa baabtiisnimada inay disho kuwa ay u aragto bidcooleyaal waa isu-imaatinka kaniisadda iyo dawladda, iyadoo kaniisaddu ay maamusho xiriirkaas. Sidaas darteed, Daanyeel wuxuu isu-imaatinka kaniisadda iyo dawladda, oo ah sawirka bahalka baabtiisnimada, u metelaa sidii xadgudubka baabba’ a. Kitaabku sanamcaabudidida wuxuu ku tilmaamaa karaahiyo, oo dhammaan sanamcaabudidida awoodda baabtiisnimada waxaa lagu metelayaa sabtideeda sanamka ah, taas oo Yooxanaa ugu yeedho calaamadda bahalka, halka Daanyeel ugu yeedho karaahiyada wax baabbi’ isa.

Oo geesahoodna waxaa ka soo baxay gees yar, kaas oo aad u weynaaday xagga koonfureed, iyo xagga bari, iyo xagga dalka quruxda badan. Oo wuu sii weynaanayay ilaa ciidanka samada; oo wuxuu qaar ka mid ah ciidanka iyo xiddigaha ku riday dhulka, wuuna ku tuntay. Hubaalna, isagu xataa wuxuu isa sarraysiiyey ilaa Amiirka ciidanka; oo allabarigii joogtada ahaa ayaa isaga daraaddiis laga qaaday, oo meeshii meeshiisa quduuska ahaydna waa la dumiyeey. Oo ciidan baa isaga loo siiyey inay ka gees noqdaan allabarigii joogtada ahaa xadgudub aawadiis, oo waxay runta ku tuureen dhulka; oo way hawl galeen, wayna liibaanen. Daanyeel 8:9–12.

Aayadahan waxaan si faahfaahsan uga hadli doonnaa maqaal kale, laakiin aayadda kow iyo tobnaad, xoogga is-weynaysiiyey oo iska sarraysiiyey Masiixa ka gees ahaan wuxuu ahaa Roomaankii jaahiliga ahaa, markii ay isku dayeen inay dilaan markuu dhashay, dabadeedna ugu dambayntii sidaas ku sameeyeen iskutallaabta dusheeda. Aayaddu waxay sheegaysaa in “isaga” (Roomaankii jaahiliga ahaa) uu “ka qaaday maalin walba.” Erayga Cibraaniga ah ee loo tarjumay “ka qaaday” waa “rum,” macnihiisuna waa “kor u qaadid iyo sarraysiin.” Roomaankii jaahiliga ahaa wuxuu kor u qaadi lahaa oo sarraysiin lahaa diinta jaahilnimada, taasina waa wixii ay taariikhda ku sameeyeen. Tani waa sababta loogu yeedho “Roomaankii jaahiliga ahaa.”

Aayadda xigta waxay caddaynaysaa in Rooma baabari ah la siiyey “ciidan” (xoog millatari), kaas oo ka gees ahaa, ama ka adkaan lahaa “kan joogtada ah” (jaahilnimada). Tani sidoo kale waa xaqiiqo taariikheed, waayo xoog millatari ayaa baabarinimadu adeegsatay (in kastoo ayan weligeed lahayn ciidan u gaar ah), si ay uga adkaato xannibaaddii la saaray koritaankeeda xagga awoodda. Awooddaas waxay ka timid Rooma jaahili ah. Xoogga millatari ee ay adeegsatayna waxaa iyada lagu siiyey “xadgudub” dhexdiis, maxaa yeelay xadgudubkii u suurtageliyey inay maamusho ciidammadii boqorradii ku fadhiisiiyey carshiga sannadkii 538 wuxuu ahaa xadgudubkii ka dhashay isku darka kaniisadda iyo dawladda. Marka hore, Rooma jaahili ah ayaa lagaga hadlayaa aayadda kow iyo tobnaad, iyadoo lagu wargelinayo ardayga in Rooma jaahili ahi ay ka hor iman doonto Masiixa, iyo inay sarraysiin doonto diinta jaahilnimada.

Aayadda xigta waxay qeexaysaa xadgudubka ka dhashay isku-darka kaniisadda iyo dawladda, kaas oo u oggolaaday baabnimada inay ka adkaato oo ka qaaddo xannibaaddii ay Roomaankii jaahiliga

ahi ku haysay. Taariikhdu waxay taageertaa dabaqidda labadaas aayadood. “Kan joogtada ah” wuxuu matalaa ama Roomaankii jaahiliga ahaa, oo ahaa awooddii ka soo horjeeday Masiixa, ama diinta jaahilnimada oo ay Roomaankii jaahiliga ahi sarraysiiyeen. Calaamadda “kan joogtada ah” dabadeed waxaa raaca baabnimada, maadaama ay tilmaamayso xadgudubka kaniisadda iyo dawladda oo ah waxa baabnimada ku awoodsiiyey ciidan ay ku fuliso hawlaheeda wasakhda ah. Adeegsiga saddexaad ee Daanyeel ee “kan joogtada ah” waa su’aasha dhalisa jawaabta, taas oo ah tiirka dhexe ee Adventism-ka.

Markaasaan maqlay quduus keliya oo hadlaya, oo quduus kale ayaa ku yidhi quduuskaas hadlayey, Ilaa goormay ahaan doontaa riyadii ku saabsanayd allabariga joogtada ah iyo xadgudubka baabba’a, oo quduuska iyo ciidankaba loogu gacangelinayo in cagaha lagu tunto? Daanyeel 8:13.

Aayaddan, su’aashu waxa lagu weydiinayaa muddada ay riyadu ahaan doonto, sidaas darteedna waxa la dalbanayaa jawaab muujinaysa muddo soconaysa, ee ma aha dhibic waqtiyeed. Su’aashu ma aha taariikhdee ayaa riyadu rumoobi doontaa, ee waa waa maxay muddada riyadu. Aayaddu ma weydiinayso “Goorma?”, ee waxay weydiinaysaa, “Ilaa intee?” Riyadu waxay ku saabsan tahay quwadaha baabbi’iya ee jaahilnimada, oo lagu matalay “kan maalinlaha ah,” iyo baabannimada sida lagu matalay xadgudubka baabannimada oo rumooba marka ay sino la gasho boqorrada dhulka. Labadaas quwadood ee baabbi’iya, jaahilnimo oo uu daba socdo baabannimo, waxay ahayd inay ku tuntan meesha quduuska ah iyo ciidanka muddo ah “toddoba waqti.”

Waa muhiim in la garto in ku tuntidda quduuska macbudka dhabta ah, oo bilaabatay wakhtigii Baabuloon, kana sii socotay ilaa burburintii Yerusaaalem ee ay gaysteen Roomaankii jaahilka ahaa sannadkii 70 AD, ay fuliyeen quwado jaahil ah tan iyo bilowgii taariikhda ilaa dhammaadkeeda. Sidaas darteed, waxay ahayd jaahilnimada dhabta ah, iyada oo badan, tan ku tuntiday quduuska macbudka dhabta ah iyo ciidanka dhabta ah (dadka Ilaah). Laakiin waxay ahayd Rooma ruuxi ah tan ku tuntiday Yerusaaalemta ruuxiga ah iyo Israa’iilta ruuxiga ah.

Laakiin barxadda ka baxsan macbudka ka reeb, hana cabbirin; waayo waxaa loo dhiibay quruumaha aan Yuhuudda ahayn; oo magaalada quduuska ahna waxay ku tunti doonaan laba iyo afartan bilood. Oo waxaan amar siin doonaa labadayda markhaati, oo waxay wax sii sheegi doonaan kun iyo laba boqol iyo lixdan maalmood, iyagoo joonyad huwan. Muujintii 11:2, 3.

Yooxanaa Baabtiisaha wuxuu ahaa nebi xidhaya xidhiidhka oo aqoonsaday isbeddelka maamulkii ka yimid macbudkii dhulka una wareegay kan jannada, isaga oo aan garanayn buuxnaanta hawshiisa. Bawlos wuxuu ahaa nebi xidhaya xidhiidhka oo aqoonsaday isbeddelka maamulkii ka yimid Israa’iilkii suugga ah (martida loo yahay) una wareegay Israa’iilka ruuxiga ah. Yerusaalemtii la tuntay afartan iyo laba bilood waxay ahayd Yerusaaalemta ruuxiga ah.

“Muddada halkan lagu sheegay—afar iyo afartan iyo laba bilood,” iyo ‘kun laba boqol iyo lixdan maalmood’—waa isku mid, labaduba si isku mid ah u matalaya wakhtigii kaniisadda Masiixa ay silic iyo dulmi kaga imanayeen Rooma. Kun laba boqol iyo lixdankii sannadood ee sarrayntii baabannimada waxay bilaabmeen C.D. 538, sidaas darteedna waxay ku dhammaan lahaayeen 1798. Wakhtigaas ciidan Faransiis ah ayaa galay Rooma oo baabkii maxbuus ka

dhigay, wuxuuna ku dhintay masaafuris. In kasta oo wax yar dabadeed baab cusub la doortay, haddana tan iyo markaas maamulkii sarsare ee baabannimadu mar dambe ma uusan awoodin inuu adeegsado awooddii uu hore u lahaa.” The Great Controversy, 266.

Bawlos wuxuu aqoonsaday in isbeddelkii ka dhacay taariikhda iskutallaabta, Yerusaalementa ruuxiga ah ee “kor taal” ay noqotay magaaladii Ilaah doortay inuu magiciisa dhigo, oo Yerusaalementii dhabta ahaydna ay joojisay inay ahaato Yerusaalementii waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah.

Waayo, Haagarnaa waa Buur Siinay oo ku taal Carbeed, waxayna u dhigantaa Yerusaalementa haatan jirta, oo iyada iyo carruurteeduba ku jiraan addoonsi. Laakiin Yerusaalementa kore waa xor, oo iyadu waa hooyadeen dhammaanteen. Galatiya 4:25, 26.

Runtaani waa lama huraan in si sax ah loo fahmo, oo adeegsiga khaldan ee Yerusaalementa suugaan ahaan loo qaato inay tahay astaanta wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah waa qayb ka mid ah khiyaanada ay Jesuit-ku abuureen si ay u wiiqaan runta ah in baadariga Rooma uu yahay ka geesta Masiixa. Waxbariddaas beenta ahi waxay ku dhalisaa Protestantism-ka riddowday rumaysad u saamaxa inay si qalad ah qaranka Yuhuudda ee casriga ah, Israa’iil, ugu eegaan astaan wax sii sheegid ah. Yerusaalementii suugaanta ahayd waxay joojisay inay noqoto Yerusaalementii Ilaah wakhtigii iskutallaabta.

“Magaalada Yerusaalement mar dambe ma aha meel quduus ah. Inkaarta Ilaah baa dul saaran iyada sababta diidmada iyo iskutallaabta lagu qodbay Masiixa. Dhibic madow oo dembi ah ayaa dul saaran, oo mar dambe marnaba ma noqon doonto meel quduus ah ilaa laga nadiifiyo dababka wax daahiriya ee samada. Wakhtiga dhulkan dembigu habaaray laga daahirin doono wasakh kasta oo dembi ah, Masiixu mar kale ayuu istaagi doonaa Buur Saytuun. Marka cagihiiis ku dul degaan, way kala dillaaci doontaa, oo waxay noqon doontaa bannaan weyn oo loo diyaariyey magaalada Ilaah.” Review and Herald, July 30, 1901.

Muhiimadda kala soocidda u dhexaysa Yerusaalementa dhabta ah iyo Yerusaalementa ruuxiga ah ayaa la faahfaahin doonaa marka aynu ka fiirsanayno wax sii sheegidda Masiixa ee ku saabsan dhammaadka dunida. Markii afraad ee Daanyeel ku tilmaamo “allabariga joogtada ah,” waa cutubka kow iyo tobnaad.

Oo gacmo ciidan ah ayaa dhiniciisa ka istaagi doona, oo waxay nijaasayn doonaan meesha quduuska ah ee xoogga, waxayna qaadi doonaan allabarigii joogtada ahaa, oo waxay dhigi doonaan karaahiyada wax baabbi’isa. Daanyeel 11:31.

Aayaddani waxay tilmaamaysaa hawshii Roomaankii jaahiliga ahaa ee ku fadhiisiyey baabbanimada carshiga dhulka sannadkii 538. “Gacmuhu” waxay u taagan yihiin xoogga ciidan ee Roomaankii jaahiliga ahaa oo u istaagay difaaca baabbanimada, laga bilaabo Clovis, boqorkii Faransiiska, sannadkii 496. Boqorro kala duwan oo Yurub ah ayaa ka shaqeeyey in baabbanimada meeshaas la geeyo Clovis dabadiis, laakiin aayaddani waxay tilmaamaysaa afar waxyaalood oo boqorradii Yurub (gacmuhu) u sameeyeen baabbanimada, markii ay xadgudbeen iyagoo la galay dhilladii Turos isbahaysi kaniisad iyo dawlad ah.

Markay mar u hiilliyeen baabanimada, waxay “nijaaseeyeen” ama baabbi’iyeen magaalada Rooma, taas oo ahayd astaanta xoogga Roomaankii jaahiliga ahaa iyo Roomaankii baabanimadaba. Nijaasaynta aayaddani waxay dhacaysay marar badan sannadihii oo dhan, iyadoo magaalada Rooma lagu hayay weerarro ciidan oo joogto ah. Boqorradaas reer Yurub (gacmaha) waxay kaloo “ka qaadi doonaan qurbaanka maalinlaha ah.” Ereyga Cibraaniga ah ee aayaddan lagu tarjumay “ka qaadi doonaan” ma aha “rum,” sidii uu ugu ahaa cutubka siddeedaad. Aayaddan, ereyga lagu tarjumay “ka qaadi doonaan” waa “sur,” oo macnihiisu yahay ka saarid. Gacmaha boqorrada reer Yurub waxay ka saari doonaan iska-caabbintii jaahiliga ahayd ee ka dhanka ahayd koritaanka baabanimada sannadkii 508. Dabadeed sannadkii 538, gacmahaasu waxay baabanimada saari doonaan carshiga dunida. Markaas Golaha Orleans, isla sannadkaas, baabanimadu waxay hirgelisay sharci Axad ah.

Axadda oo ah maalin cibaado waa waxa Sister White ugu yeedhay sabtida “sanamka” ah, oo caabudidada sanamyaduna waa qeexidda Kitaabiga ah ee ugu habboon ee erayga “karaahiyo”. Sannadkii 538, cududdii Roomaankii jaahilka ahaa waxay taagtay karaahiyadii wax baabbi’isa.

“Kuwa kor u qaadi doona oo caabudi doona sabtida sanamka ah, oo ah maalin aan Ilaah barakayn, waxay shaydaanka iyo malaa’igtiisa ku caawinayaan xoogga oo dhan ee kartidooda Ilaah-siiyey, taas oo ay u leexiyeen adeegsi qaldan. Iyagoo ruux kale waxyooday, kaas oo aragtidooda kala-soocidda indha tira, ma arki karaan in kor u qaadidda Axadda ay gebi ahaanba tahay nidaamkii Kaniisadda Katooliga.” Selected Messages, book 3, 423.

Waxsii sheegidda iyo taariikhdu waxay adkeeyaan ku-dhaqanka aannu hadda uun u aqoonsannay aayadda kow iyo soddonaad. Marka aannu nidhaahno waxsii sheegiddu waxay adkaynaysaa ku-dhaqankan, waxaannu ula jeednaa xaqiiqda ah in ay jiraan waxsii sheegiddo kale oo ka hadla isla xaqiiqooyinkan, iyada oo aan waqtigan lagu soo gelin dooda. Markii shanaad oo ugu dambaysay ee Daanyeel adeegsado “kan joogtada ah,” waxa laga helaa cutubka laba iyo tobnaad.

Oo wakhtiga qurbaanka joogtada ah la baabbi’iyo, oo karaahiyada wax baabbi’isa la taago, waxaa jiri doona kun iyo laba boqol iyo sagaashan maalmood. Waxaa barakaysan kii suga oo gaadha kun iyo saddex boqol iyo shan iyo soddon maalmood. Daanyeel 12:11, 12.

Wax sii sheegiddu iyo taariikhduba waxay caddeeyaan in sannadkii 508, iska-caabbintii ka dhanka ahayd koritaankii baabanimadu ay asal ahaan dhammaatay, markii tii ugu dambaysay ee saddexdii caqabad ee juqraafiyeed (Goths) la rujiyey, sida Daanyeel cutubka toddobaad tilmaamayo.

Waxaan fiiriyey geesihii, oo bal eeg, gees kale oo yar ayaa ka dhex baxay iyaga dhexdooda, kaas oo hortiisa saddex ka mid ah geesihii hore xididdada looga siibay; oo bal eeg, geeskan waxaa ku jiray indho u eg indhaha dadka, iyo af ku hadlaya waxyaalo waaweyn. Daanyeel 7:8.

Saddexda geesood ee la qaaday ayaa lagu muujiyey labadii loox ee quduuska ahaa, oo markii kii saddexaad ee saddexdaas caqabadood ee juqraafiyeed laga eryay magaalada Rooma sannadkii 508, waxaa meesha laga saaray iska-caabbintii ka dhanka ahayd koritaanka awoodda baabanimada. Taagista lagu xusay aayadda kow iyo tobnaad waxay ka dhigan tahay soddonka sannadood ee u dhexeeyey 508 iyo 538. Waxay tilmaamaysaa soddon sannadood oo lagu dhammaystiray

diyaarintii lagu dhisayay ninkii dembiga macbudka Ilaah dhexdiisa.

Ereyga loo turjumay “la qaaday” sidoo kale waa “sur,” oo macnaheedu yahay in la fogeeyo; waxaana sannadkii 508 laga fogeeyey (la qaaday) iska-caabbintii ka dhanka ahayd koritaankii baabbanimada. Laga bilaabo taariikhdaas, kun iyo laba boqol iyo sagaashan sannadood waxay ku geynayaan 1798, iyo dhaawicii dhimashada lahaa ee baabbanimada. Kun iyo saddex boqol iyo shan iyo soddon maalmoodna waxay ku geynayaan niyad-jabkii koowaad, iyo bilowgii wakhtiga dib-u-dhaca dhammaadka qudhiisa ee sannadka 1843. Aayaddu waxay ballanqaadaysaa barako kuwa “imanaya” 1843. Ereyga “imanaya” macnihiisu waa in la taabto. Maalinta koowaad ee 1844 waxay calaamad u tahay niyad-jabkii koowaad, laakiin maalinta u dambaysa ee 1843 waxay taabanaysaa daqiiqadda ugu horraysa ee 1844. Maalinta u dambaysa ee sannad waxay taabataa maalinta koowaad ee sannadka xiga. Barakada ku xidhan taariikhdaas waxaa adkaynaya taariikhda iyo waxsii sheegidda.

Waxaan qodobka xiga ku sii wadi doonnaa ka fiirsashadeenna ku saabsan muhiimadda “tan maalinlaha ah” sida run aasaasi ah.

“Dhammaan farriimihii la bixiyey intii u dhexaysay 1840–1844 waa in hadda si xoog leh loo soo bandhigaa, waayo waxaa jira dad badan oo lumiyey jihadoodii. Farriimuhu waa in ay gaadhaan kaniisadaha oo dhan.

Masiixu wuxuu yidhi, “Waxaa barakaysan indhihiinnu, waayo way arkaan; iyo dhegihiinnu, waayo way maqlaan. Run ahaan waxaan idinku leeyahay, Nebiyo badan iyo rag xaq ah ayaa doonay inay arkaan waxyaalaha aad aragtaan, mana ay arkin; iyo inay maqlaan waxyaalaha aad maqashaan, mana ay maqlin” [Matthew 13:16, 17]. Waxaa barakaysan indhihii arkay waxyaalihii la arkay sannadihii 1843 iyo 1844.

“Farriintii waa la bixiyey. Oo dib-u-dhacna ma aha inuu jiro marka farriinta mar kale la sheegayo, waayo calaamadaha wakhtiyadu way rumoobayaan; shaqada gunaanadku waa in la qabtaa. Shaqo weyn ayaa lagu qaban doonaa wakhti gaaban gudihii. Farriin ayaa dhowaan lagu bixin doonaa amarka Ilaah, taas oo ku kori doonta qaylo weyn. Markaasaa Daanyeel istaagi doonaa meeshiisii loo qoondeeyey, si uu maraggiisa u bixiyo.” Manuscript Releases, volume 21, 437.